

Kosova'da Oluşturulmaya Çalışılan Türkofobi

Kosova, 1389 yılında Osmanlı tarafından fethedildikten sonra 500 yılı aşkın bir süre Osmanlı-Türk yönetimi altında kalmıştır. Günümüzde ülkede bu tarih aralığında yaşanan olayların çarpıtılması sonucunda özellikle Türklere, bunun üzerinden de İslam'a karşı bir nefret geliştirilmeye çalışılmaktadır. İnsanların düşüncelerini etkilemeye yönelik bu tür çalışmaların örneklerini geçmişte ve günümüzde provokasyon amaçlı hazırlanan kitaplardaki Osmanlı-Türk imajında, son dönemlerde ise medya yolu ile yapılan çalışılmalarda görmek mümkündür.

Her ne kadar yönetimi altındaki bölgelerde adaletli davranmış olsa da Osmanlı'dan sonra bölgede ortaya çıkan ülkeler, Osmanlı'ya karşı düşmanca bir söylem geliştirmiştir. Bu durum sadece gayrimüslim olan toplumlarda değil, aynı zamanda Müslümanların çoğunluk olarak yaşadığı ülkelerde de görülmektedir. Bunun en önemli nedeni ise ulus devletlerin milliyetçiliklerini "karşı düşman" tezi üzerinden konumlandırmalarıdır. Bu coğrafyada oluşturulan karşı düşman ise asırlarca bölgeyi yönetmiş Türkler ve bunun üzerinden İslam olmuştur. Bazı Arnavut düşünürler, Arnavutların "Avrupa Medeniyeti" seviyesine ulaşmamasının en büyük sebebinin kendilerini İslam'la tanıştıran Müslüman olmalarına yol açan Türkler olduğunu iddia etmektedirler. Bu düşünürlerde, bölge Osmanlı tarafından "işgal" edilmeseydi Arnavutlar Müslüman olmayacaktı ve onlar da bugün diğer Avrupa toplumları ile aynı gelişmişlik seviyesinde olacaktı, söylemi hâkimdir. Osmanlı'nın Kosova'daki varlık biçimi, günümüzde ülkede yaşayan insanların Türkiye'ye bakışını da şekillendirmekte olup Türkiye ile ilişkilerini etkilemektedir.

Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Arnavutluk'taki komünist rejim döneminde basılan kitaplar, Kosova'da da kullanılmıştır. Söz konusu bu kitaplar milliyetçi söylemlerle dolu olup, Osmanlı'yı ve bazı durumlarda da Türkiye'yi, bölgedeki yaklaşık 500 yıllık varlığı nedeniyle baskıcı olarak tanıtmaktadır. Bu duruma bir örnek vermek gerekirse, daha önceki yıllarda Kosova'da ilkokullar için hazırlanmış tarih kitaplarında İslam'ın Kosova üzerindeki etkisi şöyle anlatılmaktadır:

"İslam'ın yayılmasını etkileyen faktörler, sadece Hristiyanların ödediği toprak vergileri yoluyla insanlara uygulanan baskı, erkek çocukların alıkonarak İstanbul'a götürülmeleri ve burada İslamlaştırılmaya ve İslami eğitime tabi tutulmaları, devlet organlarının nüfusa misillemede bulunması ve benzeri örnekleri içeriyor."^[1]

Bu tarz tanımlamalar, Arnavutlar arasında Osmanlı'nın işgalci bir devlet olduğu düşüncesine yol açmaktadır. Kosova'da okullarda yaşanan bir başka skandal ise, geçen yıl Türklerin yoğun olduğu Prizren şehrindeki okullarda, bir STK tarafından dağıtılan kitaplarda yer alan bir haritayla ilgilidir. Söz konusu haritada Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesi Ermenistan, Güneydoğu Anadolu bölgesi ise Kürdistan olarak gösterilmekteydi. Neyse ki bu kriz büyümeden çözülmüştür, ancak ülkedeki bazı kurumların Türkiye'ye karşı nasıl saldırgan bir politika izlediğini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Eğitimde karşılaşılan bu Türkiye düşmanlığı, medya organlarında daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Medya tarafından yapılmış olan benzer saldırılardan bir tanesi, geçen yılın son aylarında meydana gelmiştir. Kosova'daki elektrik dağıtım şirketinin Türk yatırımcılara satılmasının tartışıldığı "Türk Haracı" isimli bir programın yayınlanmasının hemen ertesi günü, Prizren'de bulunan Türkiye Konsolosluğu'na bir saldırı düzenlenmiştir. Burada ilginç olan ayrıntılardan biri ise saldırganların yakınlarının FETÖ okullarında çalıştığı iddialarıdır. Bir başka örnek de Kosova'nın tanınmış gazetecilerinden birisinin, Türkiye'de yaşanan 15 Temmuz darbe girişiminden sonra, darbeyi destekleyici söylemlerde bulunmasıdır. Söz konusu kişi aynı zamanda İslam karşıtlığıyla da tanınmaktadır.

Gerek eğitim kurumlarında gerekse medyada yer alan bu tür saldırıların bir kısmının toplum tarafından kabullenilmesinin sebebi ise, bölgedeki diğer ülkelerde olduğu gibi Arnavut milliyetçiliğinin de özel bir dinî doktrine dayandırılmayıp tüm inançlara eşit mesafede, laik bir milliyetçilik olarak etnik ve dilsel bir temelde biçimlendirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Arnavutlar arasında İslam milliyetçiliğinden bahsetmek çoğu zaman yanlış ve provokatif bir etki bırakır. Bu anlayışın ilk örneği olarak, 1870'li yıllarda Osmanlı Lübnan valisi olan, aynı zamanda Arnavut milliyetçiliğinin temellerini atan PaskoVasa'nın meşhur "Arnavutların dini Arnavutçuluktur" sözü gösterilir.^[2] Tabii ki bu durum bütün Arnavutlar arasında geçerli değildir. İslami hassasiyeti daha fazla olan Arnavutlar bu söylemi kabullenmemektedir. Ancak ülkeyi yöneten siyasi kesimde İslami hassasiyetin olduğunu söylemek pek de mümkün değildir.

Bugün çoğu Arnavut, Türklerin kendi kültürlerini dayatmadan ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacak yatırımlar yapmasını ve Türkiye'nin Kosova'ya yapacağı bu yatırımların kendilerini bir parçası olmak istedikleri Batı'dan uzaklaştırmamasını istemektedir.

Tabii ki bu arada Türk siyasi liderlerinin bazı söylemleri de yanlış yorumlanıp provokasyon malzemesi olarak kullanılmaktadır. Buna bir örnek olarak 2013 yılında dönemin T.C. Başbakanı'nın Kosova'ya yapmış olduğu ziyaret sırasında söylediği "Türkiye Kosova'dır, Kosova Türkiye" sözü gösterilebilir. Bu söz ülkedeki çoğu Arnavut tarafından Türkiye'nin tekrar Kosova'yı kendi topraklarına katmak istediği eleştirisine sebep olmuştur. Bu tepkinin arkasındaki travmatik sebeplerden biri, Sırbistan'ın Kosova için kullandığı "Kosovo Je Srbija" (Kosova Sırbistan'ındır) söylemidir. Başka bir sebep de Batı medyasında sürekli olarak Türkiye'nin Osmanlı'yı tekrar kurmak istediğine dair bir algı oluşturularak bunun bölge ülkelerine itinayla aşılmasıdır. Bu sözlere en sert tepki Sırbistan'dan gelmiş ve Sırbistan Cumhurbaşkanı, Sırbistan-Türkiye-Bosna-Hersek üçlü zirve toplantılarından çekildiklerini açıklamıştır.

Bu tarz saldırılar, sadece Türkiye ve Türklere karşı bir nefret oluşturmanın ötesinde Kosova'da yaşayan Arnavutları da parçalamayı hedeflemektedir. Türkiye'nin bölge üzerindeki niyetlerine dair ortaya atılan iddiaların gerçekleri yansıtmadığı, Kosova'da halkın ayrışmasına yol açmayacak bir şekilde anlatılmalıdır. Bunun için Türkler tarafından Kosova'da yapılan yatırımların artırılması, ülkedeki Türkofobi çalışmalarına karşı Kosova medyasında daha olumlu bir şekilde yer alıp, bu yatırımların Arnavutları asimile etmek hedefi ile yapılmadığının anlatılması gerekmektedir. Ayrıca Kosova'da yatırım yapan Türk iş adamlarının da Türkiye'yi temsil ettikleri bilinciyle hareket ederek yolsuzluk ve haksızlıklara meydan vermeden güven oluşturmaları, Kosovalılar üzerinde etkili olacaktır. Zira Türk işverenler tarafından haksızlığa uğramak, Kosovalı Müslümanlar arasında derin bir güven kaybına yol açmaktadır.

İki kardeş toplum arasındaki ilişkileri güçlendirmek için Türkiye'de okuyan Kosovalı Arnavut gençler önemli bir etki bırakabilir. Zira bu gençler eğitimlerini tamamlayıp ülkelerine döndüklerinde Türkiye'de kurdukları iyi ilişkiler ve birikimleri üzerinden ülkelerinde adeta Türkiye'nin birer temsilcisi olacaklardır. İki toplum arasındaki ilişkileri güçlendirmek için gençler üzerinden bazı adımlar atmak faydalı olacaktır.

[1] <http://www.kosovahaber.net/?page=2.12.8074> (20.01.2017).

[2] Baleta Abdi, (2014). *Balkanlar'da İslamofobia, Ortak Tarih Ortak Gelecek: Balkanlar*, Genç İDSB, UGB Akademik Forum Serisi-3, <http://www.uni-wi-gg.org/wp-content/uploads/2015/09/Book-Tr-10th-IYG.pdf> (23.01.2017).